

«یکی مسئله‌ی سبک کردن بدنه‌ی دولت بود؛ یعنی کاستن از برخی دستگاه‌هایی که وجود و عدم‌شان یکسان است یا شبیه یکسان است، یا کاستن از تعداد کارمندان یک مجموعه، یک وزارتخانه، یک مؤسسه.»

سخت اما ممکن: اما در پایان این بخش، نکته مهمی که مورد اشاره قرار می‌گیرد این است که راه سختی در اجماع‌سازی و به‌دنبال آن سبک کردن دولت در پیش است. ایشان می‌گویند: «اینها کارهای مهمی است، کارهای سختی هم هست، کارهای آسانی نیست، لکن امروز همدلی وجود دارد و می‌شود این کارها را کرد؛ این کارها را باید انجام داد، باید کرد این کارها را. این فرصت بزرگی است. سلیقه‌های گوناگونی در میان هست، موانعی وجود دارد؛ اینها را باید برطرف کرد.»

➤امیدواری‌ها و ابهامات

در مجموع، درباره آنچه که رهبری در همان دقایق کوتاه گفتند، می‌توان امیدواری ایشان روی همدلی سران سه قوه را مشاهده کرد. به نظر می‌رسد رهبری روی این موضوع حساب ویژه‌ای باز کرده‌اند. البته در این میان، باید منتظر ماند و دید تکلیف تندروها چه می‌شود و آیا اجماع‌سازی و همراه بودن سران سه قوه و مورد تأیید بودن آنها توسط رهبری، می‌تواند فعالیت‌های ضد اجماع آنها را خنثی کند یا خیر و مهم‌تر اینکه در صورت ادامه رفتارها بر خلاف مسیر اجماع‌سازی بر خورد با آنها چگونه خواهد بود.

اما درباره بخشی که به‌دنبال اجماع‌سازی و با عنوان «سبک کردن دولت» مطرح شده، نکته مشخص این است که قطعاً راه سختی در پیش خواهد بود که همین موضوع هم توسط رهبری تأکید شده است. ولی نکته مهم این است که در سبک کردن دولت و حذف بودجه برخی نهادهای کم‌اثر و یا حتی بی‌اثر، شاید نمای کار فقط تأثیر اقتصادی باشد اما پنهان نیست که چنین کاری، در سیاست و فرهنگ ایران نیز نقش مهمی ایفا خواهد کرد. تصور کنید در همین موضوع فضای مجازی، سنگ اندازی‌ها و تلاش‌های برخی اعضای شورای عالی فضای مجازی برای ادامه بسته ماندن فضا در کار نبود و دولت می‌توانست سیاست‌های خود را دنبال کند. شاید بتوان حکم قطعی داد اما به احتمال زیاد، بساط فیلترینگ و سفره کاسبان فیلترینگ جمع می‌شود. البته ناگفته نماند که در همین مسیر هم باید منتظر ماند و دید که در سبک کردن دولت، برابری کامل وجود دارد و یا باز هم استثناها جولان داده و «به غیر از»هایی وجود دارند که به فعالیت خود زیر چترهای حمایتی فراقوه‌ای ادامه می‌دهند و از بودجه کشور ارتزاق می‌کنند.

دینفعان و باند‌های متصل به قدرت و ثروت دارای تعارض منافع دانست که بزرگ‌ترین مانع این دینفعان سیاسی و اقتصادی حاضر این دستگاه‌های موازی و مضّر هستند که منافع خود را در خطر می‌بینند. باید حواس مجریان کوچک‌سازی و تصمیم‌سازان این طرح بسیار جمع باشد که خطر این مقاومت کاذب می‌تواند بسیار سازمان‌یافته و قدرتمند و برهم‌زننده امور باشد چون ترس از بیکاری کارمندان، ایجاد نگرانی در بین هزاران کارمنددستگاه‌های احتمالی منحل‌شده و مقاومت آنان قابل توجه‌است، و دیگر اینکه این نگرانی وجود دارد که ادغام یا حذف دستگاه‌ها، به کیفیت خدمات به مردم لطمه بزنند.در پایان متذکر این موضوع مهم می‌شوم و پافشاری می‌کنم که یکی از اصلی‌ترین راه نجات تحقق این طرح عظیم، حذف و جمع‌آوری مدیریت‌های جزیره‌ای و موازی و استقرار و ایجاد مدیریت و سازمان‌های یکپارچه است که نبود هماهنگی و عزم‌راسخ‌قوای سه‌گانه‌و دیگر نهادهای شبه‌دولتی می‌تواند بعنوان یک تهدید تلقی شود. اگر تمام قوا و نهاده‌ها هم‌نظر و هم‌قدم نباشند، این پروژه محکوم به شکست است. ولی چنانچه با دید مثبت و عاقلانه بنگریم حتماً راه‌های همراه‌سازی و هماهنگی وجود دارد. مثلاً دولت باید با شفافیت کامل، اهداف، مزایا و برنامه‌های اجرایی مانند بازآموزی و انتقال کارمندان به بخش‌های مولد را برای افکار عمومی و کارمندان با روش‌های اطمینان‌گر توضیح دهد و امنیت شغلی را برای آنان فراهم سازد و دیگر افتاع جامعه سیاسی و اجتماعی و نیز دانشگاهیان اقتصادی و فرهنگی درباره فواید کوچک‌سازی دولت برای کل کشور است. تا تأکید می‌کنم تمام مراحل باید بر اساس مطالعات دقیق کارشناسی با استفاده از اندیشمندان و کارشناسان حتی منتقدو دلسوز علمی وتجربی باشد تا هیچ کس نتواند آن را سیاسی یا سلیقه‌ای و جناحی جلوه دهد چراکه عزم راسخ مقام معظم رهبری تأکید بر «تکلیف شرعی و ملی» است و همه دستگاه‌ها باید به‌صورت واقعی نه فرمایشی موظف به همکاری باشند بنابراین چنین نتایجی ضروری به نظر می‌رسد که «همدلی» تا «عمل» برای آنچه تصمیم گرفته شده است در دستگاه‌های حاکمیتی واجب و ضروری است و نیز شک تکنیم که تدروی و تندخویی حکمرانان و سیاستمداران و نمایندگان مردم مانع اصلی پیشرفت و توسعه کشور است و باید در این عقیده راسخ باشیم که کوچک‌سازی دولت ضرورتی حیاتی است که به‌دور از هیاهو باید انجام شود.

حسین نورانی نژاد قائم‌مقام حزب اتحاد ملت: باید خطوط قرمزی که مانع اصلاح‌اند باز تعریف شوند

حسین نورانی نژاد، فعال سیاسی اصلاح طلب و قائم مقام حزب اتحاد ملت در گفت‌وگویی که با خبرنگار هم‌میهن داشت، معتقد است که بحث اجماع‌سازی و توافق که از سوی رهبری بیان شده است، بحث جدیدی در تاریخ جمهوری اسلامی محسوب نمی‌شود و پیش از این هم در این راستا تلاش‌هایی از سوی سیدمحمد خاتمی و حسن روحانی در این مسیر صورت گرفته بود که شکست خورد. او در عین حال می‌گوید که دولت پزشکیان شانس بالاتری برای اجرای این موضوع دارد.

رهبری در بخشی از نکته‌هایی که گفتند، از سبک کردن بدنه دولت و کاستن برخی دستگاه‌ها که وجود و عدم‌شان یکسان است دفاع کردند. این دستگاه‌ها کدام دستگاه‌ها هستند؟ اصولاً چرا به وجود آمدند و چه شد که به این نقطه رسیده که رهبری هم دستور حذف آنها را می‌دهند؟

اگر دولت را یک موجود زنده بدانیم، در بدن آن اندام‌هایی وجود دارد که برای بقای انسان حیاتی محسوب می‌شوند و در کنار آنها، اندام‌هایی وجود دارند که بر اثر تکرار یا بی‌تدبیری، زائد رورسیده‌اند. بخش زیادی از نهاده‌ها و سازمان‌هایی که امروز وجود دارند، نه محصول نیاز واقعی جامعه، بلکه نتیجه‌نگاه‌سیاسی، ایدئولوژیک و گاه رانتی هستند. برای نمونه، بسیاری از شوراها و سازمان‌های موازی فرهنگی و اقتصادی، صرفاً به‌خاطر بی‌اعتدای به نهادهای اصلی و تکرار وظایف آنها ایجاد شدند. وقتی به نقطه‌ای می‌رسیم که حتی عالی‌ترین مقام کشور هم از «وجود و عدم‌شان یکسان است» سخن می‌گوید، یعنی نظام اداری ناکارآمدی‌اش مسجل شده است. اما ریشه این مشکل در همان سیاستی است که به جای تقویت نهادهای کارآمد، با تکثیر سازمان‌ها و تقسیم رانت، بر حجم دولت افزود و امروز هزینه آن را مردم می‌پردازند.

رهبری دوبار متوالی تأکید داشته‌اند که باید سبک کردن بدنه دولت انجام شود اما در عین حال گفته‌اند که در این مسیر موانعی وجود دارد. بزرگ‌ترین موانع پیش رو در این موضوع را چه می‌دانید و آیا رفع آنها از عهده دولت به تنهایی بر خواهد آمد؟ چه عواملی برای رفع این موانع می‌تواند کمک کند؟

مهم‌ترین مانع در سبک‌سازی دولت، عدم شفافیت و وجود موانع مختلف در برابر نظارت مدنی جامعه، درهم‌تنیدگی منافع گروه‌های ذی‌نفوذ و ساختارهای موازی است. هر دستگاهی که امروز وجود دارد، مجموعه‌ای از مدیران، بودجه و امتیازات را در اختیار دارد و طبیعی است در برابر حذف یا ادغام مقاومت کند. از سوی دیگر، بخشی از این نهاده‌ها مستقیماً زیر نظر یا در سایه حمایت مراکز قدرت شکل گرفته‌اند و دولت به‌تنهایی توان حذف آنها را ندارد. به همین دلیل است که حتی رئیس‌جمهورهایی با شعار کوچک‌سازی دولت، در عمل با دولت بزرگ‌تر به کار خود پایان داده‌اند. رفع ایسن مانع بدون حمایت و ورود مستقیم رهبری ممکن نیست. اگر اراده‌ای واقعی برای سبک‌سازی دولت وجود داشته باشد، باید پشتوانه‌ای از بالاترین

یکشنبه ۲۳ شهریور ۱۴۰۴
سال چهارم - شماره ۸۷۹
www.hammihanonline.ir

نگاه اصلاح طلب

حسین نورانی نژاد قائم‌مقام حزب اتحاد ملت:

باید خطوط قرمزی که مانع اصلاح‌اند باز تعریف شوند

سطح نظام به دولت داده شود و خطوط قرمزی که تاکنون مانع اصلاح بوده‌اند، بازتعریف شوند. نقش رهبری در اینجا کلیدی است: چراکه تنها ایشان می‌توانند از منافع تثبیت‌شده بکاهند و مسیر را برای دولت باز کنند. در کنار آن، شفاف‌سازی عمومی و مطالبه‌گری اجتماعی و تأمین و تضمین امنیت برای نقد و پرسش‌گری جامعه نیز می‌تواند به دولت کمک کند تا بر این مقاومت‌ها غلبه کند.

تحلیل‌تان از تأکیدی که رهبری در دیدار اخیر با اعضای هیئت دولت بر موضوع اجماع‌سازی داشتند، چیست؟
تأکید رهبری بر اجماع‌سازی را باید از دو زاویه دید: نخست، پذیرش اینکه شک‌اف‌ها و چندصدایی‌های درون حاکمیت که نه ناشی از پذیرش تکثر دموکراتیک در حاکمیت بلکه ناشی از نوعی حاکمیت دوگانه بوده در سال‌های گذشته مانع اصلاحات بوده است. دوم، هشدار نسبت به فرصت اندکی که برای حل بحران‌های اقتصادی و اجتماعی باقی مانده است. اجماع‌سازی در واقع دعوت به پرهیز از کشمکش‌های درون قدرت و تمرکز بر گره‌های اصلی کشور است. اما جماعی که صرفاً در سطح مدیران بالا شکل گیرد، اگر با مشارکت واقعی جامعه و نخبگان همراه نشود، بیشتر به هم‌صدایی صوری بدل می‌شود تا همگرایی راه‌گشا. یک نکته مهم دیگر این است که تلاش برای توافق‌سازی در بالا، ایده و رویکرد جدیدی نیست. هم در زمان خاتمی و دولت اصلاحات، هم زمانی که مهندس موسوی در سال ۸۸ به‌عنوان کاندیدای میانه‌رو وارد محنه انتخابات شد و هم دولت اعتدال حسن روحانی، برای این رویکرد تلاش شد که به دلایل مختلف از جمله برخی خطاهای درونی در این سه موج و از آن مهم‌تر، عدم رغبت و پذیرش بخش انتصابی حاکمیت، به نتیجه نرسید. اما در دولت آقای پزشکیان این پذیرش بوده و اساساً از دلایل نوع برگزاری آخرین انتخابات ریاست جمهوری، همین رویکردی بوده که به دلایل مختلف ایجاد شده است و در نتیجه امکان توفیق وفاق، دست‌کم در سطح حاکمیتی را به نسبت گذشته افزایش داده است.

نقش سران قوا در اجماع‌سازی که مورد اشاره رهبری قرار گرفته چیست؟ آنها باید چگونه حرکت کنند که بتوانند به این اجماع‌سازی کمک کنند؟
سران قوا اگر بخواهند نقشی واقعی در اجماع‌سازی ایفا کنند، باید از منطق سهم‌خواهی و نگاه‌بخشی عبور کنند. یعنی نه تنها بر سر تقسیم قدرت و منابع به توافق برسند، بلکه اراده‌ای مشترک برای کاستن از هزینه‌های ساختار و باز کردن فضا برای نهادهای مدنی و بخش خصوصی داشته باشند. در این مسیر، صداقت در برابر مردم، شفاف‌سازی تصمیم‌ها و کنار گذاشتن رقابت‌های درون قدرت اهمیت دارد. اجماع‌سازی زمانی ثمربخش است که از بالاترین سطح حاکمیت پشتیبانی شود، اما در کف جامعه هم بازتاب پیدا کند. اگر اجماع سران قوا صرفاً توافقی در اتاق‌های بسته باشد، به سرعت در برابر فشار مشکلات واقعی فرومی‌یاشد. توافق تک‌ساحتی محکوم به شکست است. این رویکرد باید نه‌فقط در حاکمیت، بلکه با جامعه و نیز عرصه بین‌الملل بروز و ظهور یابد.

سیاستمداران

پیام تسلیت خاتمی در پی درگذشت محمدعلی جماعتی

سید محمد خاتمی، رئیس‌جمهور دولت اصلاحات در پیامی درگذشت محمدعلی جماعتی از اعضای دفتر امام را تسلیت گفت و نوشت: «درگذشت تأسفبار برادر عزیز، متعبد و با اخلاق و خدمتگزار صدیق انقلاب و ایران، حجت‌الاسلام و المسلمین جماعتی خسارتی است سنگین که امیدوارم لطف ویژه حضرت پروردگار آن را جبران کند.» وی افزود: «من این مصیبت بزرگ را به کلیه دوستان و همراهان آن عزیز، به خاندان شریف جماعتی، به خصوص به همسر گرانقدر و با وفا و فرزندان خوب و شایسته ایشان، تسلیت می‌گویم و از خداوند منان برای آن فقید سعید آرزوش و رحمت الهی و علو درجات و برای بازماندگان معزز صبر و اجر و سلامتی مسألت می‌کنم.»

نهادهای امنیتی و مجلس کارآمدی دولت را تهدید می‌کنند

حزب اتحاد ملت ایران اسلامی، با صدور بیانیه تفصیلی به تحلیل، ارزیابی و واکاوی عملکرد یکساله دولت مسعود پزشکیان پرداخت. در بخشی از این بیانیه، آمده است: «اگر چه برداشت عمومی جامعه این است که دولت دکتر پزشکیان نتوانسته است به وعده‌های خود عمل کند، ولی در کارنامه‌ی دولت موارد مثبت و منفی در کنار هم قابل مشاهده است.» در این بیانیه با اشاره به مهمترین دستاوردهای پیش از جنگ آمده است: «مهم‌ترین دستاورد دولت تا پیش از وقوع جنگ دوازده روزه، بهبود نسبی شرایط ناپایدار افول و سقوط بود. اگر چه دولت نتوانسته بود مطالبات تاریخی جامعه را تحقق بخشد، اما در کاهش اصطکاک روانی افکار عمومی و کاستن از اختلال ارتباطی بین حاکمیت با ملت در مجموع موفق عمل کرده بود. توقف گشت ارشاد، عدم اجرای قانون حجاب اجباری و پذیرش نسبی تنوع پوشش، گامی مثبت به سوی احترام به آزادی‌های فردی زنان و کاهش تنش‌های اجتماعی است.» در ادامه با اشاره به رفع حصر مهدی کروبی تأکید شده: «دولت نقش مؤثری در رفع حصر آقای کروبی داشته است. برای رفع حصر سرکار خاتم‌ره‌نورد و آقای مهندس موسوی نیز پیگیری‌هایی صورت گرفته که به دلایل مختلف تاکنون به نتیجه نرسیده است. دولت پیگیری‌هایی را نیز برای آزادی زندانیان سیاسی انجام داده است که به دلیل حمایت نشدن درخور از طرف قوای دیگر، فردافکنی، تعلل در تصمیم‌گیری و موانع دیگر با موفقیت همراه نبوده است.» حزب اتحاد ملت با اشاره به سیاست‌های خارجی دولت تصریح کرد: «سیاست خارجی دولت چهاردهم ایران در چارچوب سیاست‌های کلی نظام و با محدودیت‌های ناشی از دخالت نهادهای غیر مسئول شکل گرفته است. عملکرد دولت در مهار بحران در دوره ی پایانی دولت بایدن، مذاکرات غیر مستقیم با دولت ترامپ پیش از شروع جنگ، و مدیریت جنگ در دوره ی جنگ دوازده روزه نسبتاً موفق ارزیابی می‌شود.» در ادامه این بیانیه به ضعف‌های پساجنگ اشاره شد: «کمبود ابتکار و انفعال در دوره ی پساجنگ از نقاط ضعف دولت است که بیش‌تر از عاملیت نداشتن دولت در سیاستگذاری سیاست خارجی ناشی می‌شود. ایران در شرایط بسیار خظیر فعلی نیازمند دستگاه سیاست‌خارجی متبکر، مستقل و پرتحرک است، که به‌نظر می‌رسد از کارگزاران فعلی برنی‌آید.» در ادامه با اشاره به تهدیدهای دولت‌آمده است: «نهادهای امنیتی، تربیون‌های رسمی، مجلس، و قوانین محدودکننده مثل قانون مشاغل حساس به‌عنوان موانع اصلی پیشبرد وفاق، عملاً این راهبردارا از محتوا خالی کرده‌اند و انسجام دولت و نظام اجرایی و اعتماد مردم به کارآمدی دولت را تهدید می‌کنند. ضعف دستگاه‌های امنیتی در انجام وظایف اصلی مثل شناسایی نفوذی‌ها و جاسوسان و مقابله با آن‌ها، که از درگیر شدن این دستگاه‌ها در امور غیرمرتبط ناشی می‌شود، از مشکلات جدی است. این نقطه‌ی ضعف اساسی نتیجه‌ی عاملیت نداشتن دولت در سیاست‌گذاری و مدیریت اطلاعات و امنیت کشور است.»